

De fabel van De raaf en de vos in de versie van Jef Burm naar een tekst van Jan De Baets

PIET VAN BOUCHAUTE

Afb. 1.

Jef Burm

Acteur en cabarettier Jef Burm (Sint-Niklaas, 19 juni 1923) (afb. 1), prominent ereburger van de stad Sint-Niklaas, overlijdt op zaterdag 2 april 2011 in het Rust- en Verzorgingstehuis Sint-Antonius te Sint-Pieters-Leeuw. Eerder in dezelfde week, op dinsdag 29 maart 2011, sterft ook die andere fameuze Sint-Niklase entertainer Bob Benny (Emilius Marie Wagemans), in het Algemeen Ziekenhuis Nikolaas te Beveren-Waas.

Allebei hebben zij gekozen voor een uitvaartviering in hun geboortestad Sint-Niklaas, hoewel zij een groot deel van hun actieve leven elders woonden en werkten.

Jef Burm, oudste zoon van slager Louis uit de Nieuwstraat, is in september 1947 met zijn partner Josephine Ellegiers – Josée – naar Antwerpen verhuisd. Daar volgt hij samen met onder meer Dora Van der Groen en Ward De Ravet een opleiding aan de pas opgerichte Studio Nationaal Toneel. Begin jaren 1950 vestigt hij zich in het Brusselse, eerst in Oudergem en later in Meise.

Door toedoen van Herman Teirlinck wordt hij in 1951 aangenomen bij het dramatisch gezelschap van het NIR, de toenmalige openbare Belgische radio-omroep.

Zijn komisch en muzikaal talent is al vroeg opgemerkt. Meester Dua van de Broederschool laat hem op zevenjarige leeftijd voordragen en zingen tijdens klasvoorstellingen. Als jongvolwassene speelt Jef Burm met veel brio mee in theater- en amusementsproducties van de oud-leerlingenbond van zijn school en bij de rederijderskamer De Goudbloem.

Als vast NIR/BRT-medewerker wordt Burm bij de radio ingeschakeld voor luisterspelen, presentaties en cabaret- en showprogramma's zoals *De Antenne Zingt*. Vanaf 1953 wordt hij als acteur betrokken bij talrijke televisiefilms en feuilletons. Zo schittert hij in de jeugdreeks *Bolleke en Bonestaak*, de series *De Paradijsvogels*, *Slisse en Cesar* en *Charelke Dop* en in de monoloog *Het kleine verdriet van Sylvain Odeurs*.

In 1959 gaat Jef Burm ook voor Radio Luxemburg werken. Hij presenteert negen jaar lang de populaire quiz *Alles of Niets*. Na zijn pensionering bij de BRT in 1984 begint hij een tweede carrière bij de commerciële zender VTM, onder meer als panellid van het spelprogramma *Dierenplezier* en acteur in de soap *Wittekerke* en de comedyreeks *Nonkel Jef*.

Daarnaast speelt Burm gastrollen bij het Reizend Volkstheater, de KVS te Brussel en andere gezelschappen. Hij geniet faam als chansonnier en conferencier. Samen met Denise De Weerdt toert hij in 1966 succesvol door Vlaanderen met de show *Allo Sjoë*. Naar het voorbeeld van

JEF BURM

MADE in SINNE

Nederlandse artiesten als Wim Sonneveld en Toon Hermans ontwikkelt hij diverse soloprogramma's, zoals *Rim-Ram* en *Made in Sinnekloas*. De enige vier voorstellingen in de Sint-Niklase stadsschouwburg eind 1987 zijn in een mum van tijd uitverkocht. In deze revue brengt hij de fabel van *De vos en de raaf*. Zijn chanson *Zijde gij oek van Sinnekloas* wordt een lokale hit. De show wordt uitgebracht op een langspeelplaat. (afb. 2 en 3)

Op 28 mei 1988 ontvangt Jef Burm samen met zijn vroegere klasgenoot, striptekenaar Marc Sleen, en priester-dichter Anton Van Wilderode tijdens een officiële plechtigheid in de feestzaal van het Sint-Niklase stadhuis het ereburgerschap van Sint-Niklaas.

Hoewel Jef Burm hoofdzakelijk in het Brusselse woont en werkt, behoudt hij zeer nauwe banden met zijn geboortestad en zijn familieleden en vrienden in het Waasland. Hij is een graag geziene gast op de jaarlijkse vergaderingen van de oud-leerlingenbond van de Broederschool.

Hij treedt geregeld op voor Wase instellingen, organisaties en cultuurverenigingen. In zijn cabaret- en liedjsteksten geeft hij soms wat schimpscheuten aan zijn stad en de wat afstandelijke houding van haar bewoners. Maar hij kent de Sint-Niklazenaars en hun mentaliteit door en door en omsluit hen in zijn weidse, liefdevolle armen en schenkt hen zijn soms nostalgische taalcreaties en liedjes.

Een Sint-Niklase (Wase) tekst *Van Reinaart en de Raaf*

Het archief Jef Burm wordt bewaard in het Archief en Museum van het Vlaams Leven, Arduinkaai 28 te Brussel. In dit archief bevinden zich drie verschillende versies – alle zijn op rijm geschreven – van het bekende verhaal van *De raaf en de vos* in doos 21: een Frans-Brusselse, een Vlaams-Brusselse en een Sint-Niklase (Wase) tekst *Van Reinaart en de Raaf*, op rijm gezet door Jef Burm. De Frans-Brusselse versie is afkomstig uit de Derde Aflevering van de *Chansonetten en Monologen* van de Brusselse volkszanger Jan De Baets.

Afb. 3.

LIVE-OPNAME

JRM EKLOAS

00 14 40885 SINT-NIKLAAS

Hieronder zijn deze teksten integraal weergegeven:

***Le Corboo et le Rinard! Monologue / Jan De Baets
(Frans-Brusselse versie)***

Un jour, ne Corboo, op nen arber volé
Tient dedans s'bec un plattekees
Et, Ketje Rinard, par l'odeur attiré
Lui dit commença: 'Ah, bonjour blees! ...
Comment qu'ça va donc depuis qu'on s'est quitté,
Tu tient accor bien sur vot' stek?'
Jo mo, Corboo il pouvait mal de parler,
Il tenait son fromag' dans s'bec ...
Mo de Rinard, qui était z'un bon blagueur,
Dit gentiment oen de Corboo;
'Dit' un fois, peirat, toi tu as de l'honneur,
J'voudra êt' dans ton ploch, cocô
T'as raison de rester dedans ton villag',
Want t'ès le plus rich' du pays;
D'abord, tu ès grand, tu ès beau, tu est sag',
Et tout l'mond' est voter ami ...
Mo, si ton voix ressembl' à ta possejas,
Ça doit êter spoenk! ravissant!
Puis, tout ton famill' était un' nobel ras,
Et ils était tous musicants ...'
Là d'sus, v'là que l'stoemme kroëi s'met à crier,
A gueuler l'air de 'Scheel Hortenc'
Mo, comm' ell' ouver s'bakkes grand pour chanter
Son plattekees tomb', ça tu pen's ...
Alors, espa, noter ketje de Rinard
Il tomb' su l'fromag', et lui dit:
'Avec ton sâl, voix, t'ès t'un bêt, de gueulard.
Merci pour ton kees!' Et partit
Not' pauver Corboo, il pleura de fureur,
Jura qu'on l'attrappera plus;
'Want, enfin, ça est avoir trop de malheur,
Disait-il, car j'ai tout perdu.'

S LP 061

TIECELIJN 35

Marol... (Moral)

A vous tous, ici, qui m'a bien écouté,
Ne sloeker il m'a dit souvent:
Pour tenir vot' fromag', tu doit observer
De jamais chanter z'en mangeant.

De Corbeau en de Renard
(Vlaams-Brusselse versie)

Maître Corbeau op nen huugen buum
Ha in zijnen bek nen hette keis
Maître Renard die da geroken ha
Kwam afgeluupen en zaa:

Potverdoemme maître Corbeau
Wa zedde ga schuun en wa zijde ga Beau
En wa ne plumaag non de miljard
Tes precies de panache van ne corbillard
En wa ne kostuum O la la
Dai komt zekes uuk nie uit de sarma
As a stem gelijkt aan aven veston
Dan kunde gij zingen gelijk ne ponpon
Ik zag da nie vuur de zwans
Tes de woerheid gielegans of bekans.

De Corbeau en entendant cela
Weddege toet a fait ga ga
Hij supposeedege veu serieus dai belles paroles
Et on voyait son nez die begost te krollen
Hij mokte genem nen dikke nek
Comme s'il avait manger ne kilo spek
Nen nek zoe dik o sacre bleu
Da zijne kol bekan scheudege van veu

De Renard en voyant ce ballekes kop
Gaf de Corbeau nog mier zakken op
Den deze weddege zo donig fier
Dat hem begost te zingen van Janson

Uit de pays du sourire

Hij opende zijnen bek wijd ouvert
Evidemment den hette keis tombait par terre
De Renard sans hesiter pakte genem in zijn puuten
En sloeg hem op een, twee, drei in zijn kluuten.

De Renard zaa: die keis es een schuun les
En de Corbeau met een gezicht gelijk een fles

Luistegede ...

Hij vloektege al wienend mais un peux tard:
'Na hedde mij nuut ne mie ligge kastard'
Aprenez onnuuzele snullen
Ne flateur es juste bon vuu zijnen buik te vullen
En de zedeles van dainen histoire:
'As ge ave keis wilt have
Moeie ave smoel toehaven'

Van Reinaart en de Raaf

(Sint-Niklase – Wase versie op rijm / Jef Burm)

Dor was al volk, en 't was nog geen acht uren
Da zou ni lank nimeer duren
Of de mart zal gonzen van bedrijvigheid
De martkramers waren vol vlijt
De leste nuve dingen uit on't stallen ...

Komt dor ne vogel uit de lucht gevallen
Op het kraam van de kaas
En veur dat den baas
'T verza eeft, het ging rapper as ne zucht

Is die vogel met een groot stuk, al in de lucht
'Haaat den dief!!!', roept die mens 'Pollies! Pollies!'

Mor veur da den Pollies dor is
Zit de Raaf, op zijn duzendste gemak
In de Parklaan, op nen schonen tak

Van een eik, kontent van zijn eigen
Gereed om 't spieken klein te krijgen!

'Was da !!' Wat ritselt dor beneen?
Wat ziet hij lopen?
Oh 't Is de vos, ook naar de mart,
Om wat te kopen

De Reinaart is gekend hier in dees streken
'Pardon! Zonnek meneer vijf minuutjes kunnen spreken,
Zee Reinaart. Ik zien o nie gau'
't Is eigenlijk meer voor mijn vra

Gij et er zeker nog ni op gelet
Mor z'is zo zot van o ... as ne petet
Ze schreet en ze lacht.
Ze vertaalt zotte dingen
Alla bevoorbeeld da ze o eet horen zingen
't Is soms precies of dat heur hert
Op springen staat
As da ni betert, gerokt ze nog in d'ankerstraat

Ze wil nimeer luisteren no de radio of de T.V.
Ni nor den opera van Vlaanderen of de Monnaie
Ze wil in hongerstaking gaan
Ze laat zelfs heur pintje staan

Meneer De Vogel: ziede die vierde struik
Dor onder ligt ze plat op heuren buik
Al vier dagen en vier nachten
Op o stem en op o komst te wachten

Eén noot uit o vogelen mond
En ge mokt mijn vra weerom gezond
Nee! A.u.b. geen handteken, dat wil ze niet
Ze wilt alleen van o een lied
En no da'ko dor zien zitten, van boven
Begin ik heur echt te geloven

Die zwier, die elegance, en da gemak
't Is just ne cour de dance, op dienen tak

Dat draaien van o kop, da zetten van o krop
Die schone slanke benen
Da nijpen, van o tenen
Ik krijg het ook te pakken
Al ben ik mor ne man
Den dag van vandaag
Wete dat alles kan

Ge ziet de zotste dingen verkopen
'k Heb er al zelfs mee een oorebel zien lopen
Gij zijt van de zoo (show)
Gij kent de kunst van al die dingen
Wat is da no veur o, een lieken zingen

Hedde van o leven,
Al eens op een hogen boom gezeten
Dan zulde wel, van ulder eigen weten
Da ge ne sterke vogel moet zijn
Om van zo hoog 't verschil te zien
Tussen wat echt is en schijn

De raaf zijn oren tuiten
'Allee' Wat zal hij doen? Zingen? Of fluiten!
Hij weet ni meer wor hem te draaien
Hij begint me zijne steert te zwaaien
Van alterage is 't dat hij zweet
En Ja! Hij mokt hem zachtjes on gereed
Iets van Mozart misschien, uit zijn Toverfluit
Hij haalt diep asem, hij haalt uit
't Is te laat ... Hij laat los
Daar valt de kaas ... In de muil van de vos
Op slag is die tussen het groen verdwenen
Met de kaas, en zijne stieert tussen zijn benen

Chansonnetten & Monologen van Jan De Baets

Jef Burm haalde de inspiratie voor zijn vertelling bij een Brusselaar. Jan De Baets is omstreeks de vorige eeuwwisseling een gevierd Brussels chansonnier, cabaretier en dichter. Hij brengt luchtig amusement voor het brede publiek, met liedjes en conferences.

Van zijn hand zijn acht reeksen met monologen en zangstukken gepubliceerd:

1ste Serie

*Ik werk zoo geeren
Dat avoueer ik, da's waar
Ge zult zoo vet niet blijven
L'Aristocratie et la Démocratie
Met 'n beetje fransch*

2de Serie *Ik blijf Brusseleer*

*Daarvoor zien ik hem geeren
't Was naturel!
Op Campagne
Jef heeft mij een chik gerefuseerd
Mijn schoonmoeder is ziek*

3de Serie *Fin de Sièkel*

*Voor Manneke Pis
De kermis van Schaerbeek
Le Corbeau et le Rinard
Le poiète Bruxellois (Chanson
opgedragen aan Jef Casteleyn,
bard te Eeklo)*

4de Serie *In de rue Van Dijck*

*Jan Druppelmans
Alfred, waar dat g'u gedacht op zet
Ghistaaf, ti es pas accord mort
Ik doen nog iet*

5de Serie *Les huit heures de travail*

Als de Beesten spraken

Ik ben Papa

L'Amour

Ik zou willen da'k ne klijchkop ha!

6de Serie

Op de trouwfeest van Jan den Baard

Den Engelsman naar den Transvaal

De Vagebond

Voilà, wat dat ne werkman is!

Van den Nord tot aan de Midi

7ste Serie *In de Rue des Bouchers*

Hij zegt: 'Ah!' – Ik zeg: 'Ja!'

't Groot volk van Brussel

Rue Saint François / Wichewachestroet

Eu goed hoeishâve / Monoloog in brusselschen dialect

Afb. 4.

Afb. 5.

8ste Serie   *'k Gaan mij suicideeren!*
                           Voor te voyageeren met den tram
                           Chiarel, ge zijt nen hum...bécil
                           Antwerpen, IIIde klas, dorémi-fasol!
                           Ne knoop in mijn zakneusdoek

In 1930 verschijnt voor het eerst een bundel *Chansonnetten & Monologen van Jan De Baets herzien & verzamelt door Adelin d'Agnel*. Het album wordt uitgegeven door La Cité Royale, Ketelsstraat 23 te Brussel. Drukkerij A. Gorssen-Pauwels, Heuvelenstraat 129 te Schaarbeek zorgt voor de opmaak en het drukwerk. (afb. 4)

De eindredacteur levert een beknopt 'Woord vooraf' in Brussels dialect:

'Ik wil hâle e wôdeke zegge veu hâle doen te verstoen woeveu dâ me dâ boekske doen drukke hemme. 't Es om oen alleman loete te weite dat er een brusselsche litteratuur en brusselsche dichters bestoien en om onze brusselsche giest doen te kenne. De Brusseleers zijn veual zwanzers, die het leive langst de goeie kant neime en die altijd goed gezind zijn. Dâ rappeleit mij dâne werkman die mê zouveul goeie zin zâ: 'Winne we nie veul, we lache toch veul!' Jan De Baets, onze brusselsche dichter, was ouk nen ierlijke werkman, die gelijk al d'echte Brusseleers ne man van goeie wil en van goed hert was.'

'Hij hei wel verstoen dat er nen 'apostolat du rire' bestoet en hij hei wille zû veul mensche meugelijk gelukkeg moeke. De Baets [...] hei veu den orlog geschreive. De bestoien toch nog veul echte Brusseleers die zijn Chansonnetten & Monologen zulle overneime om oen iederien loete te weite wâ dâ nen Brusseleer es! Es hem den beste Belg tussche de Belgen nie? Doerom komt dâ boekske just te pas in neige tien honderd dertig!'

Deze eerste verzamelbundel omvat de teksten van diverse 'Chansonnetten en Monologen' van Jan De Baets:

Dat 'k ne klijchkop had (p. 3)
Les huit heures de travail (p. 4)
Antwerpen, dorémi-fasol (p. 5)
Met 'n beetje fransch (p. 6)

Alfred, waar da g'u g'dacht op zet (p. 6)
In de rue Van Dyck (p. 7)
Ik werk zoo geeren (p. 7)
Voor Menneke-Pis (p. 8)
De trouwfeest van Jan den Baard (p. 9)
Voor te voyageere met den tram (p. 10)
Jan Druppelmans (p. 11)
Jef heeft mij een chik gerefuseerd (p. 12)
'k Blijf Brusseleer (p. 13)
De rue Saint-François/Wichewachestraat (p. 13)
Le Corboo et le Rinard (p. 15)

Zes jaar later, in oktober 1936, rolt een nieuwe compilatie ('Tweede Verzamelbundel') van de persen, bij drukkerij G. Cloetens-Dury, Rue du Sceptre 37, te Elsene. Maison E. Lelong, gevestigd in de Steenstraat 33 te Brussel, is de verantwoordelijk uitgever. (afb. 5)

Gustave Lebeau schrijft ter inleiding een uitvoerige *Présentation*, grotendeels in het Frans: *'Il y a cinquante ans... sans blague, un demi-siècle...oui, oui tout juste, quand Jan arrivait en scène... Il me paraissait long... long comme un jour sans pain et je l'entends encore dire ce quatrain:*

Ik huur al zeggen in 't publeek
Zeedis wa veezen tip!
Hij ès zoe moeger as en week
En zoe lank as en wip!...

Jan De Baets, un nom qui pendant de nombreux lustres figurait en vedette sur bien des affiches de spectacle de Bruxelles: Théâtre Lyrique, Bouffes du Nord, Alcazar, Diable-au-Corps et combien d'autres théâtres défunts eurent en représentation Jan De Baets.

Marie Du...bas de la ville, chantait-on dans les dernières revues de Bruxelles. 'Marie Dubas...Jan Debaets, peut-être sont-ils famille ensemble', aurait dit Coco-Lulu. Non... Jan est d'une autre famille et d'une autre époque. Notre chère vedette Marie Dubas est française 100 p.c. ... Jan De Baets est Bruxellois 200 p.c.

Mettre une préface à ton livre, une préface digne de toi, Jan, ferait doubler le nombre de pages de ce plaisant recueil et ce n'est pas ma modeste prose qui serait intéressante.

Tes monologues, tes chansons sont impérissables. Quiconque pourra les bien dire obtiendra un gros succès... Hélas! Personne ne pourra les dire comme toi, Jan: Une casquette en bataille, les deux mains en poches, un mouchoir rouge autour du cou... c'était tout!

Mais quel type... Pendant une heure en fin de première partie, pendant une heure en fin de seconde partie et Jan bissait, trissait et recommençait, et tout ça pour le même prix, et bien des fois pour rien... n'est-ce pas, généreux Jan De Baets, que tous les cercles aussi à cette époque mettaient à contribution, et que ton nom seul assurait une salle comble.

Moi j'étais parmi les spectateurs et je clachais avec mes mains et mes pieds, et, plus que n'importe qui, je te savourais. Que de souvenirs... que de cailloux blancs, que de cailloux noirs, que d'heures grises!... que de beaux jours ensoleillés, que de sombres dimanches!...

Le temps a passé si vite, hein Jan, qu'on se demande si tout ça ne date pas d'hier?

Le nouveau recueil de tes Chansons et Monologues aura le succès qu'il mérite: Tous le Belges, en général, et les Bruxellois en particulier, tiendront à te lire, à te relire et à te savourer.

Je souhaite que de nombreux interprètes viennent puiser dans ton livre un choix de monologues et de chansons: ils seront toujours les bienvenus et les vrais amateurs du folklore de chez nous.

Je suis déjà trop long, Jan, et je n'ai rien dit... que ton éditeur me pardonne et à toi toujours mon meilleur souvenir.'

De nieuwe, tweede verzamelbundel brengt bekende en nieuwe 'Chansonnetten en Monologen' van Jan De Baets bijeen. Een asterisk voor de titel wijst erop dat een partituur van het lied voorhanden is:

La question des langues – Conférence (p. 5)

As de bieste sproeke – Monologue (p. 6)

- *Jef hêe ma 'n chik gerefusêed! – Chansonette (p.7)
 *Mè 'n bettche fransch – Monologue (p. 8)
 *'k Wà da'k ne klachkop hà – Monologue (p. 9)
 *Ik werk zoe gèere – Monologue (p. 10)
 *Dat avouêeer ek! – Monologue (p. 11)
 Je suis poièt' beruxellois – Chanson dédiée à Jef Casteleyn, Le Barde d'Ecloo (p. 12)
 *Doeveu zeen ek hem gèere – Monologue (p. 13)
 *Geirezat veu Menn'ke-Pis – Monologue (p. 14)
 *De Vagabond – Chansonette (p. 15)
 De Kermis van Schaerbeek- Chansonette met Spraak (p. 16-17)
 't Was Naturel – Monologue (p. 18)
 *Charel! Ge zij 'nen im...becil – Monologue (p. 19)
 *'k Blijf Brusselêeer – Monologue (p. 20)
 Alfred, woe da g'a g'dacht op zet! – Monologue (p. 21)
 Ça me r'gard'pas, Pierre!... (Cri du Coeur) – Chansonette? (p. 22)
 Hij zêed: Ah!... Ik zeg: Ja! – Monologue (p. 23)
 Antwerpe, dorémi-fa-sol! – Monologue/Conference (p. 24)
 *In de Rue des Bouchers – Chansonette (p. 25)
 Le Corboo et le Rinard – Gedicht op rijm (p. 26)
 *Voilà, wat da'ne werkman ès! – Monologue (p. 27)
 *De Rue Saint-François (Wichewachstroet) – Chansonette (p. 28-29)
 Op Campagne – Monologue (p. 30)
 *L'Heureux Bruxellois – Chansonette (p. 31), opgedragen aan Gustave Libeau – melodie op de air van 'Het plekje bij den Molen' (p. 31)

De opname van Jef Burms fabelvertelling is te vinden op:
https://www.youtube.com/watch?v=MZTDniouvY8&ab_channel=AD_Geest (10:00).

De foto's werden ter beschikking gesteld door het Stadsarchief van Sint-Niklaas (Jef Burm) en het Archief en Museum van het Vlaams Leven te Brussel (Jan De Baets).